

LOBOGÓ

1960 AUG 31

244

Sztranyavszky államtitkár elemében volt. Telefonált, küldöttségeket fogadott, utasításokat írt alá. Úgy érezte magát, mint egy hadvezér. Most is, hogy felberregett az egyik telefon csengője, anélkül, hogy odanézett volna, teljes biztonsággal nyúlt a kagyló után.

— Igen? ... Helyes ... Szóval arra akartam nyomtatékosan felhívni a figyelmét, hogyha a tömeg magatartása fenyegetővé válnék, úgy lovasrendőrök beavatkozásával, majd pedig kardhasználatával kell a rendet biztosítani ... No, ne legyen olyan naiv! Persze, hogy betiltottam a szeptember 1-i tüntetést, de csak nem hiszi komolyan, hogy ezek az én aláírásomtól megijednek?! ... Hát szóval, amennyiben a gyalogos és lovasrendőrség sem bizonyulna elegendőnek, akkor páncélautókat vezényel a fenyegetett helyre. Ha ez is csődöt mondana, megy a csendőrség és a katonaság ... Hát szóval értjük egymást ... Rendben van.

Még le sem tette balkezéből a kagylót, jobbával már egy rejtett csengőgombot nyomott meg íróasztala oldalán.

— Gondolja, hogy lejárt már a lélektani idő? — kérdezte hanyagul a megjelent titkártól. Meg sem várva a szolgálatkész biccentést, hozzátette: — Akkor talán fáradjanak be az urak.

A feljebbvaló leereszkedő udvariasságával sietett a két belépő szociáldemokrata képviselő elé. Két ujját üdvözlésre nyújtotta, helytel azonban nem kínálta őket.

— Nézzék, uraim! Ne szaporítsuk a szót. A tüntetés betiltása érvényben marad, de a karhatalom nem avatkozik be abban az esetben, ha a munkások hármás-négyes csoportokban sétálni fognak. A többi önökön és pártjukon múlik. Mutassák meg, hogy mit tudnak. Bizonyítsák be, hogy hallgat önökre a munkásság ... Nos, nem tartóztatom önöket. Feltehetőleg sok dolguk van ...

Pergett-forgott Laci a gyárkapun kitóduló munkások között. Keze, mint a motolla járt, osztogatta a röplapokat. Tudta, hogy teljes biztonsággal dolgozhat, öttagú rohambrigádjának minden tagja a helyén van. Kettő a röpiratot olvasó

Történelmi próba

munkások hangulatát figyel, kettő pedig arra ügyel, hogy a rendőrség részéről nem fenyeget-e veszedelem. S ha felhangzik a fülttyező, itt a kerékpár a járda szélén: illa berek, nád a kerek!

A munkások pedig csoportokba verődve olvasták a nyomdafesték szagú fehér papírlapokat:

— Változtassátok a szeptember 1-i felvonulást hangos tüntetéssé! Ha a szociálfasiszták lefújják a felvonulást, ne engedjétek leszerelni magatokat, menjetek ki az utcára és tüntesetek az éhségdiktatúra és a szociálfasizmus ellen!

— Ki írta alá?

— A Kommunisták Magyarországi Pártja Központi Bizottsága — fejezte be lassan, tagoltan a felolvasó.

A boldog moraj hallatára Laci, mintha csak rikkancs lenne, harsogni kezdett:

— Megjelent a Kommunisták Magyarországi Pártjának kiáltvány! Olvassátok a KMP röpiratát!

Az Oktogonon sodródott össze Laci az öreg Borbással.

— Jól dolgoztatok, fiúk! — bökte könnyekkel oldalba az öreg tréfásan, s lábujjhegyre emelkedve boldogan nézett végig a hömpölygő emberáradaton. Szó sem volt már itt a hármás-négyes csoportokról, csendes sétálásról.

— Munkanélküli segítyt! Éljen a Szovjetunió! Éljenek a

kommunisták! — röppent fel egy-egy jelszó. Harsány Eljen! kísérte.

Egy keszeg, bajszos kis ember rekedt kappanhangon elkiáltotta:

— Éljen a szociáldemokrácia! Tompa csend fogadta, majd kirobant a vidám kacagás: De rég nevettek ilyen harsogón, ilyen felszabadultan ezek a hadak! S aztán egy mély basszus rázendített:

— Föl, föl, ti rabjai a földnek ...

Az öreg Borbás hangjára sejtett Laci, akít arrébb sodort a menet. Dalolva tolakodott vissza hozzá. De ekkor már reszkettek a gögös sugárút ablakai az énektől.

— Ez a harc lesz a végső ...

— Tényleg a végső? — kérdezte Laci az öregtől.

— Harcnak igen, de csata még sok lesz.

Mintegy végszóra, hatalmas kavarodás támadt a Szív utca sarkán. Rendőrök, csendőrök kivont karddal rohantak a tömegre. Csupasz öklök válaszoltak az ütésekre. Laci is rávetette magát az egyik sárgás-zöld zubbonyra. Pattanva szakadtak a gombok. Még egy rántás, s lobogóként lengett kezében a „vitézi ruhadarab”. A csendőr kivont karddal, ingujjban menekült.

Az Oktogontól a Milleniumi emlékműig egy nagy harctér volt az Andrásy út. Vagy hat-szor indult rohamra társaival a

fiú, amíg kiverekedte magát a Hősök terére ... A Benczur utca felől vágatva jött egy magános lovasrendőr. Kétségbeesve ölelte át megvadult lova nyakát. Kardját elvesztette, vérző combjából egy suszterdikics állt ki.

Ilyen és ehhez hasonló villanásnyi képek. Laci egész magával ragadta a küzdelem heve. Maga sem tudta pontosan, hogy került a Weingruber előtt emelt barikád mögé. De amikor a rendőri kísérettel megjelent Peyer sajátkezűleg kezdte el bontogatni a barikád, vezényszó nélkül vetette előre magát a többiekkel együtt. Számolatlan kapta, adta az ütéseket. Aztán megint a boldog mámor; a menekülő csendőr után a menekülő munkás-áruzó!

Bealkonyodott mire kiverték a munkásokat a városligetből. Futott, futott Laci is kifelé a Szent László úton Angyalföld irányába. Aztán egyszerre úgy érezte, hogy nem bírja tovább. Hangtalan zokogással dőlt egy fa törzsének. S ekkor egy kéz nehezedett a vállára. Riadtan, úzótt vadként perdült hátra.

— Na te bolond! Csak én vagyok — dörmögte csitítólag az öreg Borbás, mert ő bukkant elő valahonnan a föld alól.

— Borbás bácsi! Hát mégis kikaptunk?! — tört fel a fiúból a kétségbeesés.

— Ahogy vesszük — karolt bele az idős munkás. — Tekintsük ezt főpróbának. Annak kitűnően sikerült ... Még hónapok, évek múlva is rettegve fog emlékezni a burzsuaj 1930 szeptember 1-re.

— Hát még évekig tart?

— Nem vagyok jós fiam. De egyet megmondhatok: Fogunk mi még kar a karban, dalolva menetelni az Andrásy úton.

— S a rendőrök?

— A rendőrök? Azok tisztelgni fognak a vörös zászlók előtt.

Laci, mintha mesét hallgatott volna, úgy lépdelt az öreg oldalán s aztán, ahogy tekintete a csillagos égre fordult, megesküdött volna, hogy valamenyny égi lámpásnak őt ága van, a színe meg vörös mindegyiknek, mint a zászlóké s a csorduló vére.

Juhász Róbert

